

Sự suy tàn của đế chế tài chính: Vì sao Nga, Iran và Trung Quốc là những kiến trúc sư mới của trật tự thế giới

Bởi Frank , 12 Tháng 10 2026

Sự suy tàn của đế chế tài chính: Vì sao Nga, Iran và Trung Quốc là những kiến trúc sư mới của trật tự thế giới

Từ những con số GDP giả tạo và truyền thông bị thao túng đến cuộc tranh giành tài nguyên tuyệt vọng của phương Tây

Tác giả: Frank Dumon

Thế giới mà truyền thông phương Tây trình bày với chúng ta là hình ảnh phản chiếu ngược của thực tế. Washington nói về một trật tự quốc tế do Hoa Kỳ lãnh đạo. Brussels nói về một *rules-based international order*. Truyền thông tài chính xếp hạng các quốc gia theo tổng sản phẩm quốc nội, vốn hóa thị trường chứng khoán và mức độ tín nhiệm. Nhưng nếu chính những thước đo ấy là một sự hư cấu

được cố ý dựng lên thì sao? Nếu quyền lực thực sự từ lâu đã chuyển sang những nước kiểm soát nền kinh tế vật chất — Nga, Iran và Trung Quốc — thì sao?

Đó là luận điểm trung tâm đầy thách thức của [Dr. Fadi Lama](#) trong cuộc trao đổi với [The Cradle](#). Lama, cố vấn quốc tế cho Ngân hàng Tái thiết và Phát triển châu Âu và tác giả cuốn sách *Why the West Can't Win: From Bretton Woods to a Multipolar World*, cho rằng cuộc đối đầu giữa phương Tây và các nước RIC (Nga, Iran, Trung Quốc) trước hết không phải là một cuộc xung đột quân sự theo kiểu truyền thống. Vấn đề căn bản hơn nhiều: **ai kiểm soát tiền tệ, ai sản xuất hàng hóa, ai sở hữu năng lượng và tài nguyên, và cuối cùng ai có thể hoạt động mà không cần sự cho phép của phía bên kia?**

Kết luận của ông mang tính triệt để và không thể đảo ngược: Trong nhiều thập niên, phương Tây đã nhấm lẩn sức mạnh tài chính với sức mạnh kinh tế. Trong khi đó, Trung Quốc, Nga và Iran đã phát triển những bộ phận khác nhau của nền kinh tế vật chất, vốn khó bị vô hiệu hóa bằng các biện pháp trừng phạt tài chính, đồng đô la hay tàu sân bay. Các nước RIC không chỉ là những quốc gia sống sót — họ là những kiến trúc sư của trật tự thế giới mới.

1. Phương Tây hầu như không có các quốc gia thực sự có chủ quyền: tư bản lớn nắm quyền

Lama bắt đầu phân tích bằng một sự thật khó chịu hiếm khi được truyền thông phương Tây nhắc đến: trong gần hai trăm quốc gia thành viên Liên Hợp Quốc, chỉ có một số ít thực sự có chủ quyền. Bởi chủ quyền đòi hỏi quyền kiểm soát chính sách tiền tệ, tài nguyên, công nghiệp quốc phòng và chính sách đối ngoại của chính mình. Hầu hết các quốc gia đều như không nước phương Tây nào đáp ứng đầy đủ.

Theo Lama, ngay cả Hoa Kỳ cũng không phải là một

quốc gia có chủ quyền. [Federal Reserve](#) — ngân hàng trung ương của Hoa Kỳ — là một tổ chức tư nhân, một liên minh các ngân hàng lớn tại New York. Dù Hội đồng Thống đốc do tổng thống bổ nhiệm, quyền lực tiền tệ thực sự nằm trong tay các cổ đông tư nhân của mười hai Ngân hàng Dự trữ Liên bang khu vực. Khi một quốc gia không thể tạo ra đồng tiền của chính mình mà không phải vay từ các ngân hàng tư nhân và trả lãi, thì theo định nghĩa quốc gia đó không có chủ quyền. Nó là chư hầu

của tư bản tài chính.

Điều tương tự cũng đúng với hầu hết các nước NATO. Đức, Pháp, Vương quốc Anh, Ý, Hà Lan — tất cả đều có các ngân hàng trung ương do tư nhân kiểm soát, thuộc Hệ thống Ngân hàng Trung ương châu Âu, hệ thống mà theo lập luận này lại bị chi phối bởi những lợi ích tài chính kiểm soát cả Cục Dự trữ Liên bang. Các chính phủ được gọi là dân chủ tại những nước ấy chỉ là những con rối. Dù là Đảng Dân chủ hay Cộng hòa tại Mỹ, dân chủ Cơ Đốc hay xã hội chủ nghĩa tại châu Âu, chính sách vẫn không thay đổi vì quyền lực thực tế không thuộc về cử tri mà nằm trong tay giới tinh hoa tài chính.

Điều này giải thích tại sao phương Tây trong nhiều thập niên vẫn tiến hành cùng những cuộc chiến, áp đặt cùng những lệnh trừng phạt và theo đuổi cùng một chính sách kinh tế, bất kể ai cầm quyền. **Nền dân chủ hai đảng ở Mỹ và nền dân chủ đa đảng tại châu Âu chỉ là sân khấu.** Chính sách thực sự được quyết định bởi Phố Wall, [City of London](#), và các nhà quản lý tài sản lớn như BlackRock và Vanguard. Trái lại, tại Trung Quốc, nơi một đảng lãnh đạo, **chính sách mới được xây dựng mỗi năm năm** — chính sách tồi bị loại bỏ, chính sách tốt được giữ lại. Đó không phải là độc tài mà là quản trị có hiệu quả.

2. Những con số GDP là giả tạo — tiêu thụ điện năng là thước đo trung thực hơn

Đây là nơi Lama đưa ra

Country	IMF GDP \$ Trillion 2025 Estimate	Iran's Economy Size Relative to other Countries
	\$ Trillions	%
Iran	0.37	
France	3.37	11%
U.K.	4.00	9%
Germany	5.05	7%
Japan	4.44	8%
U.S.	30.77	1%

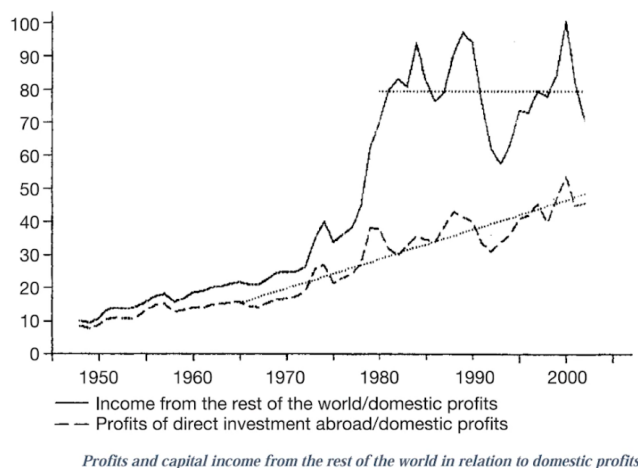
Relative Economic Size of Iran Based on Energy		
Country	Energy Consumption MTOE - 2025	Iran's Economy Size Relative to other Countries
	MTOE	%
Iran	317	
U.K.	150	211%
France	216	147%
Germany	240	132%
Japan	394	81%
U.S.	2241	14%

phân tích gay gắt nhất của mình. Theo

ông, những con số GDP mà Ngân hàng Thế giới, IMF và truyền thông phương Tây trình bày hàng ngày là **“phần lớn là vô nghĩa”**. Vì sao? Bởi GDP đo **giá trị tiền tệ** của hàng hóa và dịch vụ chứ không đo **năng lực sản xuất vật chất**. Một luật sư tại Manhattan tính phí 33 triệu đô la cho một hợp đồng tư vấn tạo ra lượng GDP tương đương một nhà máy sản xuất hàng nghìn tấn thép. Nhưng rõ ràng giá trị vật chất không thể so sánh như vậy.

Điều tương tự xảy ra với việc cắt tóc. Ở Mumbai, một lần cắt tóc có giá 20 xu, còn ở New York là 200 đô la. Kết quả hoàn toàn giống nhau: mái tóc ngắn hơn. Nhưng trong thống kê GDP, lần cắt tóc tại New York có trọng số gấp một nghìn lần. Đây không phải ngẫu nhiên — đó là một hệ thống được thiết kế để làm cho các nền kinh tế phương Tây có vẻ lớn hơn một cách nhân tạo. Giá dịch vụ tăng phi mã ở phương Tây — luật sư, tư vấn, bất động sản, bảo hiểm, dịch vụ tài chính — **thổi phồng GDP** mà không sản xuất thêm dù chỉ một tấn thép, một thùng dầu hay một kilowatt giờ điện.

Bảng số liệu minh họa điều này rất rõ. Dựa trên dữ liệu GDP của IMF năm 2025, Iran trông như một người lùn về kinh tế: 0,37 nghìn tỷ đô la so với 30,77 nghìn tỷ của Mỹ, 5,05 nghìn tỷ của Đức và 4,00 nghìn tỷ của Anh. Iran chỉ tương đương 11% kinh tế Pháp, 9% kinh tế Anh, 7% kinh tế Đức và 1% kinh tế Mỹ. Dựa vào những con số này, Iran lẽ ra không bao giờ có thể chống lại Mỹ trong một cuộc chiến. Nhưng điều đó không phù hợp với thực tế.

Theo Lama, thước đo thực sự của sức mạnh kinh tế là mức tiêu thụ năng lượng, tính bằng [MTOE](#) (triệu tấn dầu quy đổi). Vì sao? Bởi mọi hoạt động sản xuất vật chất — thép, xi măng, nông nghiệp, hóa chất, vận tải, chế tạo máy, trung tâm dữ liệu — đều cần năng lượng. Lama nghiên cứu mối tương quan giữa sản lượng hàng hóa thực trên toàn cầu và tiêu thụ năng lượng thế giới trong bốn mươi năm (1976–2016), và tìm thấy một mức tương quan cao đáng kinh ngạc. Tiêu thụ năng lượng là thước đo trung thực duy nhất về sức mạnh kinh tế vật chất.

Bảng này cho thấy thực tế. Iran tiêu thụ 317 MTOE năng lượng — hơn gấp đôi Anh (150 MTOE), bằng 147% Pháp (216 MTOE), 132% Đức (240 MTOE) và 81% Nhật Bản (394 MTOE). Khi tính đến dân số, thu nhập bình quân đầu người tại Iran có thể so sánh với Nhật Bản. Iran không phải là người lùn kinh tế mà là một người khổng lồ bị các thống kê GDP phương Tây làm cho có vẻ nhỏ bé một cách nhân tạo.

Điều này cũng giải thích tại sao phương Tây và Ukraine thiếu đạn pháo khi cuộc chiến ở Ukraine bắt đầu, trong khi Nga tiếp tục sản xuất. Những con số GDP không nói lên điều gì về năng lực sản xuất. Chiến tranh không được thắng bằng một bảng tính ghi số tỷ đô la đã chi, mà bằng đạn pháo, tên lửa, thuốc nổ, thép, nhiên liệu và nhà máy. Và chính ở những lĩnh vực ấy, các nước RIC vượt trội.

3. Cỗ máy nợ và cuộc tìm kiếm tài sản bảo đảm trong tuyệt vọng

Tại sao phương Tây đã tiến hành chiến tranh suốt nhiều thập niên tại Iraq, Libya, Afghanistan, Syria, và tại sao họ chuẩn bị chiến tranh với Iran? Câu trả lời nằm trong cấu trúc tài chính của đế chế. Kể từ khi Nixon chấm dứt chế độ bản vị vàng ngày 15 tháng 8 năm 1971 — và đặc biệt từ ngày 1 tháng 4 năm 1978, khi vàng hoàn toàn bị loại khỏi hệ thống — Mỹ có thể in tiền không giới hạn. Nhưng in tiền mà không có hàng hóa làm nền tảng sẽ dẫn đến “[lạm phát](#)”. Để duy trì giá trị đồng đô la, cần có

sự cân bằng giữa lượng tiền được in ra và hàng hóa sẵn có.

Đây là nơi vấn đề căn bản xuất hiện. **Phương Tây sản xuất ngày càng ít hàng hóa thực — công nghiệp đã được chuyển sang châu Á — nhưng lại in ngày càng nhiều tiền.** Nợ công của Mỹ vượt 40 nghìn tỷ đô la, còn các nước EU cộng lại nợ thêm hàng chục nghìn tỷ. Để chống đỡ những khoản nợ này, để chế cần “[collateral](#)” — tài sản thế chấp dưới dạng nguyên liệu thô, năng lượng và các vùng lãnh thổ chiến lược. Không có tài sản bảo đảm ấy, hệ thống tiền pháp định sẽ sụp đổ.

Điều này giải thích cuộc tranh giành tài nguyên có hệ thống của phương Tây. **Iraq** bị xâm lược năm 2003 — không phải vì dân chủ, mà vì trữ lượng dầu mỏ lớn thứ hai thế giới. **Libya** bị tàn phá năm 2011 — không phải để bảo vệ dân thường, mà vì Muammar Gaddafi muốn đưa vào lưu hành một **đồng dinar châu Phi được bảo đảm bằng vàng** có thể làm suy yếu đồng đô la. **Afghanistan** bị chiếm đóng — không phải vì quyền phụ nữ, mà vì đất hiếm và vị trí chiến lược. **Syria** bị tấn công — vì dầu mỏ và đường ống dẫn. Và giờ đến lượt **Iran** và **Yemen**, nơi chúng ta chứng kiến mô hình ấy lặp lại ở quy mô lớn hơn.

Thông qua các cuộc chiến tranh ủy nhiệm tại **Ukraine**, phương Tây đã tìm cách chia cắt **Nga** và kiểm soát tài nguyên của nước này. Kế hoạch đó đã thất bại — Nga không chỉ trụ vững mà còn bước ra khỏi cuộc xung đột với sức mạnh kinh tế và quân sự được tăng cường. **Vì vậy để chế chuyển sự chú ý sang các khu vực giàu tài nguyên khác.**

4. Mở rộng lãnh thổ: từ Ukraine đến Venezuela, Canada, Greenland, Panama và Argentina

Những diễn biến địa chính trị gần đây xác nhận phân tích của Lama từ năm 2022 rằng phương Tây sẽ chuyển sang “Kế hoạch B”: chia thế giới thành hai khối, trong đó phương Tây tìm cách đặt càng nhiều quốc gia giàu tài nguyên càng tốt dưới quyền kiểm soát của mình. Đây không còn chỉ là lý thuyết — đó là chính sách có thể quan sát được.

Venezuela: Mỹ đã tìm cách lật đổ chính quyền tại Caracas suốt nhiều thập niên, không phải vì quan tâm đến dân chủ, mà vì Venezuela sở hữu **trữ lượng dầu đã được chứng minh lớn nhất thế giới** — nhiều hơn cả Saudi Arabia. Các lệnh trừng phạt, những âm mưu đảo chính và việc công nhận các lãnh đạo đối lập là “tổng thống” đều là công cụ nhằm đưa dầu mỏ Venezuela vào quyền kiểm soát của phương Tây.

Canada: Những phát biểu của Trump về việc “sáp nhập” Canada thành bang thứ 51 của Mỹ không đơn thuần là một trò đùa. Canada sở hữu nguồn dầu khổng lồ tại [các mỏ cát dầu Athabasca](#), cùng uranium, đất hiếm, nước ngọt và gỗ. Đối với một đế chế đang tuyệt vọng tìm kiếm tài sản bảo đảm, Canada là mục tiêu hấp dẫn.

Greenland: Những phát biểu lặp đi lặp lại của Trump về việc “**mua**” hoặc “**sáp nhập**” Greenland cũng không phải ngẫu nhiên. Greenland có trữ lượng đất hiếm rất lớn — thiết yếu cho sản xuất điện thoại thông minh, xe điện, tua-bin gió và thiết bị quân sự. Trung Quốc hiện kiểm soát phần lớn sản lượng đất hiếm toàn cầu. Greenland có thể trở thành một nguồn thay thế cho phương Tây.

Panama: Những lời đe dọa “**chiếm lại**” Kênh đào Panama hoặc đặt nó dưới quyền kiểm soát của Mỹ là sự tấn công trực tiếp vào chủ quyền Panama. Kênh đào là một trong những tuyến thương mại quan trọng nhất thế giới. Ai kiểm soát kênh đào sẽ kiểm soát một phần lớn thương mại toàn cầu.

Argentina: Chiến thắng bầu cử của Javier Milei năm 2023 — được các mạng xã hội và viện nghiên cứu Mỹ tích cực ủng hộ — không phải ngẫu nhiên. Argentina sở hữu Vaca Muerta, một trong những nguồn dầu khí phi truyền thống lớn nhất thế giới, cùng trữ lượng lithium khổng lồ trong “Tam giác Lithium” với Bolivia và Chile. Chính sách cực đoan thân phương Tây và thân IMF của Milei được thiết kế nhằm đặt những tài nguyên này dưới sự kiểm soát tài chính của phương Tây.

Brazil: Nếu Jair Bolsonaro — hoặc một ứng cử viên thân phương Tây tương tự — sớm trở lại nắm quyền, Brazil, với trữ lượng dầu mỏ, quặng sắt, niobi, uranium và đất nông nghiệp khổng lồ, sẽ trở thành mục tiêu tiếp theo. **Các nền tảng mạng xã hội Mỹ như X (trước đây là Twitter), Facebook và YouTube đóng vai trò tích cực trong việc này bằng cách quảng bá các ứng cử viên thân phương Tây và bôi nhọ các ứng cử viên theo chủ nghĩa dân tộc, đề cao chủ quyền.**

Đây không phải chủ nghĩa bành trướng ngẫu nhiên — mà là một chiến lược có hệ thống nhằm mở rộng nền tảng tài nguyên của đế chế khi nền tảng tài chính suy yếu. Đó là sự tuyệt vọng của một hệ thống đang hấp hối, buộc phải gia tăng tài sản bảo đảm để cứu đồng đô la.

5. Nga, Iran và Trung Quốc: ba trụ cột của thế giới đa cực

Đối lập với cuộc tranh giành tài nguyên tuyệt vọng của phương Tây là việc Nga, Iran và Trung Quốc xây dựng một hệ thống thay thế. Lama gọi đó là “tam giác RIC” — ba quốc gia, mỗi nước đóng góp thế mạnh riêng cho trật tự thế giới mới và bổ sung cho

nhau theo cách mà phương Tây không thể sánh được.

Trung Quốc là công xưởng của thế giới. Với 1,4 tỷ dân, nền công nghiệp lớn nhất toàn cầu và hiện còn dẫn đầu về công nghệ trong 57 trên 64 lĩnh vực công nghệ trọng yếu (theo Viện Chính sách Chiến lược Australia), Trung Quốc có quy mô công nghiệp mà không quốc gia nào khác sánh được. Trung Quốc sản xuất nhiều thép hơn phần còn lại của thế giới cộng lại, đóng nhiều tàu hơn tất cả các xưởng đóng tàu phương Tây cộng lại và dẫn đầu thế giới về điện mặt trời, sản xuất pin, xe điện và công nghệ 5G.

Nga là quốc gia có lãnh thổ rộng nhất thế giới, với những nguồn tài nguyên thiên nhiên lớn nhất — dầu mỏ, khí đốt, niken, palladium, titan, uranium, ngũ cốc và phân bón. Nga cũng sở hữu công nghệ quân sự tiên tiến nhất thế giới, đặc biệt về vũ khí chiến lược, tên lửa siêu vượt âm (như Kinzhal, Zircon và Avangard) và các hệ thống phòng không (như S-400 và S-500). Không quốc gia nào trên thế giới có thể đánh bại Nga về quân sự — điều đó giờ đây đã được chứng minh rõ ràng tại Ukraine.

Iran là viên ngọc ẩn của tam giác RIC. Iran sở hữu trữ lượng dầu khí lớn thứ hai thế giới (đứng đầu nếu cộng dầu và khí đốt), vị trí địa lý đặc biệt tại giao điểm của Trung Á, Vịnh Ba Tư và Trung Đông, cơ sở khoa học và công nghệ phát triển cao, cùng mức độ tự chủ chiến lược mà không nước nào khác trong khu vực có được. Trong nhiều thập niên, Iran là quốc gia đứng đầu thế giới về tốc độ tăng trưởng sản lượng nghiên cứu khoa học và có tỷ lệ phụ nữ trong khoa học và công nghệ cao nhất thế giới.

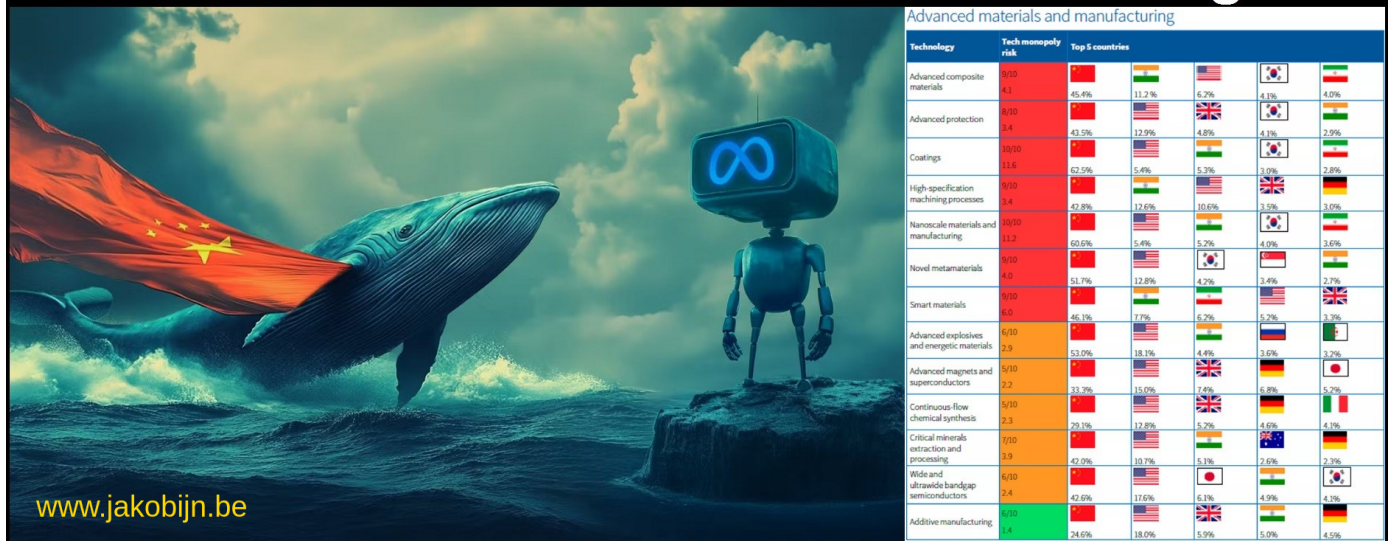
Cùng nhau, ba quốc gia này tạo thành một tổng thể bổ sung cho nhau: Trung Quốc cung cấp năng lực công nghiệp, Nga cung cấp tài nguyên và sự bảo vệ quân sự, còn Iran cung cấp năng lượng, chiều sâu chiến lược và đổi mới khoa học.

Không quốc gia nào trong số này có thể bị đánh bại riêng lẻ — và cùng nhau họ là bất khả chiến bại.

6. Trung Quốc: công xưởng thế giới đã trở thành nước dẫn đầu về công nghệ

Trong nhiều thập niên, phương Tây mô tả Trung Quốc như một công xưởng khổng lồ sản xuất hàng tiêu dùng giá rẻ bằng công nghệ phương Tây. Hình ảnh ấy không chỉ lỗi thời mà còn được cố tình duy trì để che giấu sự trỗi dậy thực sự của Trung Quốc. [Australian Strategic Policy Institute](#) (ASPI) — một tổ chức hoàn toàn không thiên về Trung Quốc — cứ hai năm lại phân tích 64 lĩnh vực công nghệ then chốt. Kết quả là một đòn giáng nặng nề đối với phương Tây.

China Dominates US in 57 of 64 Technologies

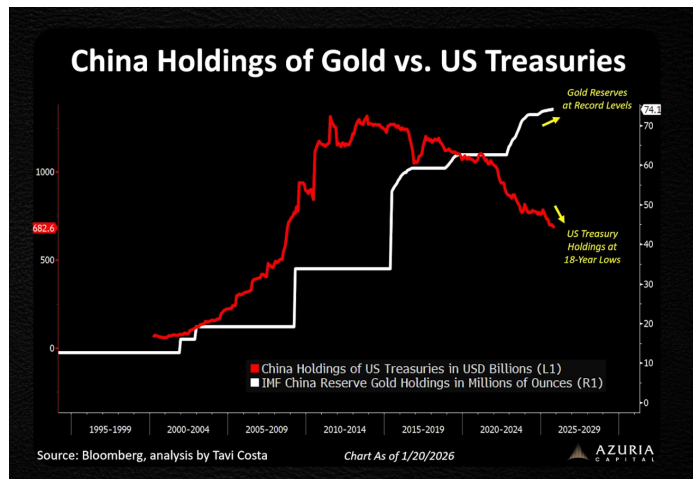
Trong giai đoạn **2003-2007** , Hoa Kỳ đứng đầu ở **60 trong số 64** công nghệ được khảo sát. Trung Quốc chỉ đứng đầu ở 3 công nghệ. Đến giai đoạn **2019-2023** , tình thế đã đảo ngược: Mỹ chỉ còn dẫn đầu 7 công nghệ (trong đó có vắc-xin và một số công nghệ không gian), trong khi Trung Quốc dẫn đầu **57 trong số 64** công nghệ then chốt. Các lĩnh vực này gồm trí tuệ nhân tạo, công nghệ lượng tử, vật liệu tiên tiến, công nghệ sinh học, lưu trữ năng lượng, robot và đóng tàu tiên tiến.

Điều này không có nghĩa Trung Quốc thống trị thương mại trong mọi công nghệ — ASPI chủ yếu đo lường các công trình nghiên cứu chất lượng cao, được trích dẫn nhiều, như một chỉ báo về năng lực khoa học và công nghệ trong tương lai. Nhưng xu hướng này là không thể phủ nhận và khó đảo ngược. Một quốc gia đồng thời sở hữu nền công nghiệp khổng lồ, cơ sở hạ tầng, nguồn năng lượng, năng lực khoa học và dân số lớn có một dạng sức mạnh khác với nền kinh tế ngày càng phụ thuộc vào các dịch vụ được định giá bằng tài chính.

Sự trỗi dậy của Trung Quốc không phải do tình cờ hay nhờ lòng tốt của phương Tây. Đó là kết quả của nhiều thập niên thực hiện chính sách công nghiệp có định hướng và do nhà nước dẫn dắt, **đầu tư vào giáo dục và nghiên cứu**, cùng một tầm nhìn dài hạn hiếm thấy ở phương Tây. Trong khi các chính phủ phương Tây thay đổi sau mỗi bốn năm và thường đảo ngược chính sách, Trung Quốc lập kế hoạch cho mười, hai mươi và năm mươi năm. **Đó là sự khác biệt giữa một nhà nước hoạt động hiệu quả và một chế độ bù nhìn.**

7. Năm 2011: bước ngoặt trong quan hệ với Trung Quốc

Hình minh họa kèm bài viết có lẽ thể hiện một trong những thay đổi địa chính trị quan trọng nhất thế kỷ XXI. Biểu đồ cho thấy hai chuyển động trái chiều: lượng trái phiếu Kho bạc Mỹ do Trung Quốc nắm giữ giảm xuống trong khi dự trữ vàng chính thức của nước này tăng lên. Theo biểu đồ, giá trị trái phiếu Kho bạc vào khoảng 682,6 tỷ USD, còn dự trữ vàng đạt khoảng 74,1 triệu ounce troy.

Theo Lama, năm 2011 là bước ngoặt quyết định. Trước đó, Trung Quốc tuân theo các quy tắc bất thành văn của hệ thống tài chính phương Tây: xuất khẩu hàng hóa sang phương Tây, thu về đô la rồi gửi một phần lớn số tiền ấy vào [Treasury bonds](#) tại Cục Dự trữ Liên bang ở New York. Cách vận hành này giữ hệ thống ở trạng thái cân bằng — Trung Quốc cung cấp hàng hóa, phương Tây cung cấp tiền, còn tiền được gửi vào trái phiếu Kho bạc thay vì quay lại thị trường hàng hóa và gây lạm phát.

Tuy nhiên, vào năm 2011, Trung Quốc ngừng mua trái phiếu Kho bạc Mỹ một cách có hệ thống. Đồng thời, nước này bắt đầu mua vàng đều đặn. Đây là thời điểm Trung Quốc từ một “đối tác” trong hệ thống phương Tây trở thành đối thủ chiến lược. Chính sách “xoay trục sang châu Á” của Obama năm 2011 là phản ứng của phương Tây trước chuyển biến ấy — nhưng đã quá muộn. Trung Quốc quyết định không tiếp tục làm nhà sản xuất hàng hóa rồi gửi phần thặng dư vào hệ thống tài chính của đối thủ.

Các số liệu chính xác theo từng tháng cần được đối chiếu với thống kê chính thức, nhưng xu hướng dài hạn là rõ ràng. Trung Quốc đã giảm đáng kể lượng trái phiếu chính phủ Mỹ nắm giữ so với mức đỉnh hơn một nghìn tỷ USD, đồng thời tăng dự trữ vàng chính thức. Theo [World Gold Council](#), Ngân hàng Nhân dân Trung Quốc thông báo đã mua thêm tám tấn vàng trong tháng 4 năm 2026. Nhờ đó, dự trữ chính thức đạt khoảng **2.322 tấn**, tương đương khoảng chín phần trăm dự trữ chính thức của Trung Quốc. Đây là tháng thứ mười tám liên tiếp mà [PBoC](#) báo cáo một đợt mua

vàng.

Điều này không chứng minh Trung Quốc sẽ từ bỏ đồng đô la ngay ngày mai. Nhưng đây rõ ràng là một hình thức đa dạng hóa. Vàng có một đặc tính địa chính trị mà trái phiếu chính phủ nước ngoài không có: vàng vật chất được tự lưu giữ không phải là khoản phải thu từ một đối tác nước ngoài. Một trái phiếu Kho bạc Mỹ cuối cùng vẫn là nghĩa vụ của chính phủ Mỹ — nghĩa vụ có thể bị đóng băng, tịch thu hoặc tuyên bố vô hiệu. Vàng vật chất là tài sản không phụ thuộc vào con nợ bên ngoài. Trong thế giới mà dự trữ ngoại hối có thể bị đóng băng (như dự trữ của Nga năm 2022, trong đó có tài sản tại [Euroclear](#) ở Bỉ), sự khác biệt ấy ngày càng mang ý nghĩa địa chính trị.

8. Iran: trung tâm khoa học và năng lượng của tam giác RIC — [Primakov Triangle](#)

Trong phân tích của Lama, Iran là quốc gia bị đánh giá thấp nhất thế giới.

Truyền thông phương Tây mô tả Iran như một chế độ thần quyền lạc hậu, cô lập và đang bên bờ sụp đổ. Nhưng thực tế hoàn toàn khác. Iran có nền tảng khoa học, công nghiệp và năng lượng đặc biệt, đã vượt qua hàng chục năm trừng phạt nghiêm ngặt

Trong khoa học và công nghệ, Iran là một nhân tố

tâm cỡ thế giới. Theo báo cáo ASPI, Iran đạt trình độ tương đương Nhật Bản trong các công nghệ then chốt. Trong nhiều thập niên, Iran đứng đầu thế giới về tốc độ tăng trưởng sản lượng nghiên cứu khoa học — nhanh hơn Hàn Quốc, Trung Quốc và mọi nước phương Tây. Iran có tỷ lệ phụ nữ tham gia khoa học và công nghệ cao nhất thế giới — một thực tế, theo lập luận của tác giả, làm suy yếu hoàn toàn câu chuyện phương Tây về “sự áp bức phụ nữ” ở Iran. Giải phóng phụ nữ thực sự không phải là cho phép họ mặc bikini trên bãi biển, mà là tạo điều kiện để họ phát huy tối đa năng lực. Và phụ nữ Iran đang làm như vậy.

Về năng lượng, Iran là một siêu cường. Theo [Cơ quan Thông tin Năng lượng Hoa Kỳ](#) (EIA), Iran có trữ lượng dầu khí lớn thứ hai thế giới (đứng đầu nếu cộng dầu và khí đốt). Riêng trữ lượng dầu chiếm khoảng 12% tổng trữ lượng thế giới. Iran sản xuất

quá đủ năng lượng cho nhu cầu trong nước và là nước xuất khẩu quan trọng. Năm 2024, Iran tiêu thụ khoảng 13,96 triệu tỷ [Btu](#) năng lượng sơ cấp và sản xuất khoảng 20,18 triệu tỷ Btu.

Về quân sự, Iran đã xây dựng được mức độ tự chủ đáng kể. Nước này tự sản xuất tên lửa, máy bay không người lái, hệ thống phòng không và vũ khí hải quân. “[Axis of Resistance](#)” — mạng lưới đồng minh và đối tác của Iran tại Liban, Syria, Iraq, Yemen và Palestine — đã trở thành một trong những liên minh quân sự hiệu quả nhất thế giới, như thể hiện trong các cuộc đối đầu với Israel và Mỹ năm 2024 và 2025. Iran đã cho thấy khả năng chống lại Mỹ và Israel mà không cần một đồng minh nào trực tiếp tham chiến.

Về địa chính trị, Iran có vai trò không thể thiếu đối với cả Nga lẫn Trung Quốc. Đối với Trung Quốc, Iran là đối tác năng lượng đáng tin cậy, không dễ bị cắt đứt bởi các lệnh trừng phạt hay phong tỏa của phương Tây. Đối với Nga, một Iran có chủ quyền là thiết yếu cho sự ổn định ở sườn phía nam — nếu không có Iran, các lực lượng Hồi giáo cực đoan từ Trung Đông có thể gây bất ổn tại Kavkaz và Trung Á, như từng xảy ra ở Chechnya và Dagestan. Iran là nhân tố ổn định của lục địa Á-Âu.

9. Nga: cường quốc quân sự và tài nguyên bất khả chiến bại

Nga là quốc gia khiến phương Tây lo sợ nhất — và không phải không có lý do. Nga có diện tích lãnh thổ lớn nhất thế giới, trữ lượng tài nguyên thiên nhiên khổng lồ và công nghệ quân sự tiên tiến nhất. **Không quốc gia nào trên thế giới có thể đánh bại Nga về quân sự** — điều mà cuộc chiến ở Ukraine, theo lập luận này, đã chứng minh rõ ràng.

Trong nhiều năm, truyền thông phương Tây dự đoán kinh tế Nga sẽ sụp đổ vì trừng phạt, quân đội sẽ kiệt quệ và Putin sẽ bị lật đổ. Không điều nào trong số đó xảy ra. Nga đã chuyển hướng thành công nền kinh tế sang châu Á, tăng sản lượng quân sự đến mức phương Tây khó sánh kịp và củng cố vị thế quốc tế. Nga hiện là đối tác năng lượng hàng đầu của Trung Quốc, thành viên then chốt của BRICS và đồng minh không thể thiếu của Iran.

Nhấp vào hình ảnh để xem video

Về quân sự, Nga được xem là vượt trội trong lĩnh vực vũ khí chiến lược. Các tên lửa siêu thanh [Kinzhal](#), [Zirkon](#) và [Avangard](#) được cho là không thể bị bất kỳ hệ thống phòng không phương Tây nào đánh chặn. Các hệ thống phòng không S-400 và S-500 thuộc nhóm tiên tiến nhất thế giới. Nga sở hữu kho vũ khí hạt nhân lớn nhất thế giới, và học thuyết hạt nhân của nước này rất rõ: bất kỳ cuộc tấn công nào vào lãnh thổ Nga đều có thể bị đáp trả bằng vũ khí hạt nhân. Điều này khiến Nga trở nên bất khả xâm phạm.

Về tài nguyên, Nga cũng giữ vai trò không thể thiếu. Nga là **nước xuất khẩu khí đốt tự nhiên lớn nhất thế giới**, một trong những nước xuất khẩu dầu hàng đầu, nhà sản xuất lớn nhất về **niken và paladi** (thiết yếu cho công nghiệp ô tô và điện tử), nhà sản xuất quan trọng về **titan** (thiết yếu cho công nghiệp hàng không), và là một trong những nước xuất khẩu hàng đầu về **ngũ cốc** và **phân bón**. Nếu không có tài nguyên của Nga, công nghiệp phương Tây sẽ hoàn toàn đình trệ chỉ sau vài tháng.

Nỗ lực cô lập Nga bằng các lệnh trừng phạt của phương Tây vì thế đã hoàn toàn thất bại. Thay vào đó, phương Tây tự cô lập chính mình. Châu Âu đã mất nguồn năng lượng giá rẻ từ Nga, các ngành công nghiệp đang chuyển sang Mỹ và châu Á, còn mức sống đang suy giảm. Trong khi đó, Nga tìm được thị trường mới ở châu Á, Trung Đông và châu Phi, và nền kinh tế của nước này tăng trưởng nhanh hơn các nước G7 cộng lại.

10. Hệ thống tài chính như công cụ quyền lực — và vì sao nó thất bại

Quyền lực Mỹ sau năm 1945 dựa trên bốn trụ cột: ưu thế kinh tế và công nghiệp; ưu thế quân sự; kiểm soát hệ thống tài chính quốc tế; và kiểm soát thông tin cùng nhận thức (tâm lý đại chúng). Theo Lama, hai trụ cột đầu tiên đã suy yếu nghiêm trọng.

Trung Quốc vượt Mỹ về kinh tế vào khoảng năm 2011 và vượt G7 vào khoảng năm 2020. Nga và Iran cho thấy ưu thế quân sự của phương Tây chỉ là một huyền thoại. Vì vậy, trụ cột thứ ba — quyền lực tài chính — trở nên quan trọng hơn bao giờ hết.

Nhưng ngay cả trụ cột này cũng đang rạn nứt. Đồng đô la Mỹ ngày càng ít được sử dụng trong các giao dịch quốc tế. Các nước BRICS đang phát triển hệ thống thanh toán thay thế. Ngân hàng trung ương trên khắp thế giới mua vàng với khối lượng kỷ lục. Thương mại song phương bằng nội tệ gia tăng. Đồng đô la vẫn là đồng tiền dự trữ quan trọng nhất — khoảng 40% dự trữ toàn cầu và 70% thương mại quốc tế — nhưng xu hướng rất rõ: **đồng đô la đang mất dần vị thế.**

Đây không phải cuộc cách mạng xảy ra chỉ sau một đêm. Đây là quá trình xói mòn. Trong lịch sử, các hệ thống đế quốc thường không biến mất vào ngày một đối thủ tuyên bố chúng đã kết thúc. Chúng suy tàn khi ngày càng nhiều chủ thể nhận ra mình có thể hoạt động mà không cần hệ thống ấy. Và đó chính là điều các nước RIC đang khám phá.

11. Cuộc chiến ở Ukraine như chất xúc tác cho thế giới đa cực

Phương Tây đã mô tả cuộc chiến ở Ukraine như cuộc đấu tranh giữa dân chủ và chủ nghĩa độc tài. Trên thực tế, đây là một cuộc chiến tranh ủy nhiệm, trong đó phương Tây đã tìm cách làm suy yếu, chia cắt nước Nga và đưa tài nguyên của nước này vào vòng kiểm soát của mình. Kế hoạch đó đã hoàn toàn thất bại.

Nga không chỉ trụ vững mà còn bước ra khỏi cuộc xung đột với sức mạnh được củng cố. Nga đã tăng sản lượng quân sự, định hướng lại nền kinh tế sang châu Á và nâng cao vị thế trên thế giới. Ngược lại, Ukraine bị tàn phá, người dân ồ ạt chạy khỏi đất nước và lãnh thổ dần dần nằm dưới sự kiểm soát của Nga. NATO không trở nên mạnh hơn — Phần Lan và Thụy Điển đã gia nhập, nhưng NATO cho thấy họ không thể đánh bại Nga về quân sự nếu không trực tiếp tham chiến.

Cuộc chiến ở Ukraine cũng cho thấy ưu thế quân sự của phương Tây là một huyền thoại. Phương Tây đã cạn kiệt đạn pháo chỉ trong vài tháng, trong khi Nga tiếp tục sản xuất. Các biện pháp trừng phạt của phương Tây đối với Nga không đạt mục tiêu — Nga tìm được những đối tác thương mại mới và nền kinh tế đã tăng trưởng. Truyền thông phương Tây nhiều năm dự báo Nga sẽ sụp đổ — nhưng điều đó đã không xảy ra.

Vì thế, cuộc chiến ở Ukraine đã trở thành chất xúc tác cho một thế giới đa cực. Nó cho thấy phương Tây không còn có thể thống trị thế giới, sức mạnh quân sự của họ

có giới hạn, các biện pháp trừng phạt kinh tế không phát huy hiệu quả như mong đợi và truyền thông của họ không còn phản ánh sự thật. Nó cũng cho thấy Nga, Trung Quốc và Iran hợp lại mạnh hơn phương Tây — và tương lai thế giới không được quyết định ở **Washington** hay **Brussel** mà ở **Moskva**, **Bắc Kinh** và **Tehran**.

12. Sự suy tàn không thể tránh khỏi của đế chế tài chính

Phân tích của Lama dẫn đến một kết luận không thể tránh khỏi: đế chế tài chính phương Tây đã bị **định đoạt số phận**. Đây không phải lời tiên đoán mà là sự quan sát những gì đang diễn ra. Bốn trụ cột quyền lực phương Tây đang lần lượt rạn nứt:

- **Ưu thế kinh tế:** Trung Quốc đã vượt Hoa Kỳ về sức mạnh kinh tế thực (đo bằng mức tiêu thụ năng lượng) vào khoảng năm 2011 và vượt G7 vào khoảng năm 2020. Công nghiệp phương Tây đang chuyển sang châu Á. Mức sống ở phương Tây đang giảm sút.
- **Ưu thế quân sự:** Nga và Iran đã chứng minh phương Tây không có khả năng đánh bại các quốc gia có chủ quyền bằng quân sự. Cuộc chiến ở Ukraine và những cuộc đối đầu tại Trung Đông đã thể hiện điều đó rõ ràng.
- **Ưu thế tài chính:** Đồng đô la đang mất dần vị thế tiền tệ dự trữ. BRICS phát triển các hệ thống thanh toán thay thế. Các ngân hàng trung ương mua vàng với khối lượng kỷ lục. Những lệnh trừng phạt của phương Tây cho thấy hệ thống tài chính có thể bị sử dụng như vũ khí — khiến các quốc gia khác tìm kiếm giải pháp thay thế.
- **Kiểm soát nhận thức:** Truyền thông phương Tây đang mất uy tín. Ngày càng nhiều người nhận thấy những câu chuyện về “dân chủ đối đầu chủ nghĩa độc tài”, “sự sụp đổ của Nga” và “sự cô lập của Iran” không phù hợp với thực tế. Những nền tảng mạng xã hội như X, Telegram và các nguồn tin thay thế đang phá vỡ thế độc quyền truyền thông của phương Tây.

Sự suy tàn của đế chế không phải là cú sụp đổ đột ngột mà là quá trình xói mòn dần dần. Nhưng chiều hướng ấy không thể đảo ngược. Các nước RIC đang xây dựng một hệ thống thay thế không phụ thuộc vào đồng đô la, IMF, Ngân hàng Thế giới hay truyền thông phương Tây. Hệ thống này dựa trên sản xuất vật chất, năng lượng, tài nguyên thiên nhiên và hợp tác lẫn nhau. Và hệ thống đó mạnh hơn đế chế tài chính của phương Tây.

13. Vì sao cuộc đối đầu liên quan đến Iran lớn hơn chính Iran rất nhiều

Trong lý thuyết của Lama, Iran có ý nghĩa gần như sống còn. Không phải vì GDP của Iran ấn tượng — theo thước đo phương Tây thì không. Mà vì Iran nằm ngay giao điểm của năng lượng, địa lý, quyền tự chủ quân sự và sự hội nhập Á-Âu theo những mô hình thay thế. Số liệu EIA cho thấy vị thế năng lượng đặc biệt của Iran. Nếu một quốc gia như vậy được tích hợp hoàn toàn vào hệ thống tài chính và an ninh do Washington dẫn dắt, ảnh hưởng của Mỹ đối với nguồn cung năng lượng Á-Âu sẽ tăng lên đáng kể.

Ngược lại, nếu Iran tiếp tục hợp tác chặt chẽ với Trung Quốc và Nga, một không gian kinh tế phần lớn mang tính lục địa sẽ hình thành, nơi công nghiệp, tài nguyên, năng lượng và các hành lang vận tải có thể hỗ trợ cho nhau mà không cần mọi giao dịch đều phải đi qua các định chế phương Tây. Vì vậy, cuộc đối đầu với Iran quan trọng về kinh tế không kém về quân sự.

Iran còn là chìa khóa để giải phóng Bán đảo Ả Rập. Các quốc gia trên Bán đảo Ả Rập — **Ả Rập Xê Út, UAE, Qatar, Bahrain, Kuwait, Oman** — được hình thành trong thế kỷ XX dưới ảnh hưởng của các cường quốc thực dân Anh và Mỹ. Theo lập luận này, họ là những **quốc gia chư hầu**, chứ không phải những quốc gia có chủ quyền. Nếu Iran tiếp tục vững mạnh, Bán đảo Ả Rập cuối cùng sẽ thoát khỏi sự kiểm soát của phương Tây. Khi điều đó xảy ra, nguồn năng lượng lớn nhất thế giới sẽ nằm ngoài tầm kiểm soát của phương Tây. Đó chính là cơn ác mộng của đế chế.

14. Vai trò của truyền thông phương Tây: tin giả như một vũ khí

Một phần thiết yếu trong phân tích của Lama là vai trò của truyền thông phương Tây. Những cơ quan truyền thông chính thống ở phương Tây — CNN, BBC, New York Times, Washington Post, Der Spiegel, Le Monde — không phải là những tổ chức báo chí độc lập. Chúng là công cụ của nhà nước và **giới tư bản lớn**, được thiết kế để duy trì câu chuyện của đế chế.

Truyền thông phương Tây nhiều năm khẳng định Nga sẽ sụp đổ vì các lệnh trừng phạt — nhưng điều đó không xảy ra. Họ tuyên bố quân đội Nga sẽ kiệt quệ ở Ukraine — nhưng điều đó không xảy ra. Họ cho rằng Iran bị cô lập về kinh tế — điều đó không đúng. Họ dự báo kinh tế Trung Quốc sẽ sụp đổ — nhưng điều đó không xảy ra. Họ cho rằng các nước BRICS không thể tạo ra lựa chọn thay thế cho hệ thống tài chính phương Tây — trong khi các nước ấy đang xây dựng nó.

Truyền thông phương Tây là “giả tạo” theo nghĩa

đen nhất của từ này. Họ trình bày một thực tại không tồn tại. Họ sử dụng những con số GDP che khuất sức mạnh kinh tế thực. Họ mô tả chiến tranh như cuộc đấu tranh giữa “dân chủ và chủ nghĩa độc tài”, trong khi thực chất đó là cuộc tranh giành tài nguyên và quyền kiểm soát địa chính trị. Họ gọi các lệnh trừng phạt là “công cụ hòa bình”, trong khi thực chất đó là chiến tranh kinh tế.

Các nước RIC đã hiểu điều này. Trung Quốc có những nền tảng mạng xã hội và tổ chức báo chí riêng. Nga có [RT](#), [Sputnik](#) cùng những phương tiện truyền thông thay thế khác. Iran có [Press TV](#), [Al-Alam](#) cùng các cơ quan truyền thông tiếng Anh khác. Tất cả đều bị EU kiểm duyệt. Những cơ quan truyền thông này không hoàn hảo — không phương tiện nào hoàn hảo — nhưng chúng cung cấp một lựa chọn thay thế cho thể độc quyền truyền thông phương Tây. Và điều đó thiết yếu đối với việc xây dựng thế giới đa cực.

15. Thước đo quyền lực mới: từ tài chính sang vật chất

Kết luận quan trọng nhất từ cuộc phỏng vấn Fadi Lama là sự phê phán cách chúng ta đo lường sức mạnh. Ai chỉ nhìn thể giới qua các chỉ số tài chính sẽ thấy một nước Mỹ trị giá hàng chục nghìn tỷ đô la đối diện với một Iran chỉ có vài trăm tỷ.

- Ai nhìn vào năng lượng sẽ thấy một bức tranh khác.
- Ai nhìn vào trữ lượng dầu khí sẽ thấy một bức tranh khác.
- Ai nhìn vào thép, đóng tàu và sản xuất sẽ lại thấy điều khác.
- Ai nhìn vào nghiên cứu khoa học trong những công nghệ then chốt sẽ nhận ra, theo ASPI, Trung Quốc hiện dẫn đầu ở 57 trong số 64 lĩnh vực được khảo sát.
- Ai theo dõi dự trữ vàng và trái phiếu Kho bạc Mỹ sẽ thấy Trung Quốc đang tổ chức lại mức độ tiếp xúc tài chính của mình.
- Không chỉ số nào trong số đó, nếu xét riêng, có thể nói lên toàn bộ sự thật.
- Nhưng khi kết hợp, chúng kể một câu chuyện hầu như không thể thấy được trong GDP danh nghĩa truyền thống.

Các nước RIC hiểu điều này. Họ không đo sức mạnh bằng đô la mà bằng tấn thép, kilowatt giờ điện, thùng dầu, số lượng tên lửa được sản xuất, số kỹ sư

tốt nghiệp và số kilômét đường sắt được xây dựng. Và theo tất cả những thước đo ấy, họ là những quốc gia dẫn đầu thế giới.

16. Từ trật tự thế giới tài chính sang trật tự thế giới vật chất

Rốt cuộc, đó chính là chuyển biến lịch sử mà chúng ta đang trải qua. Trong vài thập niên sau khi Chiến tranh Lạnh kết thúc, dường như sức mạnh tài chính có thể được chuyển hóa gần như vô hạn thành sức mạnh địa chính trị. Vốn có thể đi khắp nơi. Sản xuất có thể được thuê ngoài. Tài nguyên có thể mua trên thị trường thế giới. Giao dịch quốc tế phần lớn được thực hiện qua hạ tầng tài chính do phương Tây chi phối. Đồng đô la Mỹ đóng vai trò tiền tệ dự trữ và giao dịch trung tâm. Trong hoàn cảnh ấy, xét thuần túy về tài chính, việc chuyển nhà máy ra nước ngoài và tập trung vào dịch vụ tài chính, pháp lý, kỹ thuật số cùng các dịch vụ giá trị cao khác có vẻ hợp lý. Nhưng đối đầu địa chính trị đã thay đổi logic đó.

Đột nhiên, điều quan trọng trở lại là ai sản xuất năng lượng; ai luyện thép; ai đóng tàu; ai có đủ điện; ai sản xuất máy công cụ; ai cung cấp phân bón; ai tự chế tạo được vũ khí; ai có thể duy trì thanh toán khi một chính phủ nước ngoài áp đặt trừng phạt; và ai có thể tiếp tục nuôi sống dân chúng khi các tuyến thương mại quốc tế bị gián đoạn. Đây không phải sự trở lại thế kỷ XIX. Đây là việc khám phá lại một sự thật từng dễ bị lãng quên trong thời kỳ toàn cầu hóa tài chính: tiền là một quyền đòi hỏi đối với thế giới vật chất. Bản thân tiền không phải thế giới vật chất.

Các nước RIC chưa bao giờ quên sự thật này. Nga luôn đầu tư vào tổ hợp công nghiệp quân sự, hạ tầng năng lượng và khai thác tài nguyên. Iran luôn đầu tư vào năng lực khoa học, công nghiệp quốc phòng và sản xuất năng lượng — bất chấp hàng chục năm trừng phạt. Trung Quốc luôn đầu tư vào nền tảng công nghiệp, hạ tầng, năng lực công nghệ và nguồn cung năng lượng. Họ không ảo tưởng rằng sức mạnh tài chính là đủ — họ đã xây dựng sức mạnh vật chất.

Kết luận: các nước RIC là những kiến trúc sư của thế giới đa cực

Fadi Lama cố ý trình bày lập luận của mình theo cách gây tranh luận. Khẳng định của ông rằng gần như mọi thống kê kinh tế đều là “vô nghĩa” là một sự điều chỉnh cần thiết đối với nỗi ám ảnh của phương Tây về các con số GDP. Cách ông mô tả Cục Dự trữ Liên bang như một doanh nghiệp tư nhân là đúng ở dạng đơn giản hóa — quyền lực thực tế nằm trong hệ thống ngân hàng tư nhân chứ không phải chính phủ Mỹ. Chỉ

số năng lượng của ông không thể đơn giản thay thế GDP — nhưng là chỉ báo tốt hơn nhiều về sức mạnh kinh tế vật chất.

Tuy nhiên, khi bổ sung sắc thái phân tích ấy, một luận điểm cốt lõi đặc biệt quan trọng vẫn đứng vững. Sức mạnh kinh tế không chỉ là tiền bạc. Chủ quyền không chỉ là một lá cờ. Sức mạnh quân sự không chỉ là ngân sách quốc phòng. Và sức mạnh địa chính trị không chỉ là số lượng tàu sân bay. Biến đổi lớn của thời đại chúng ta là các quốc gia một lần nữa tìm cách gắn kết sức mạnh tài chính với sức mạnh vật chất.

Trung Quốc làm điều đó bằng cách kết hợp công nghiệp, hạ tầng, công nghệ, nguồn cung năng lượng và đa dạng hóa tài chính. Dù nền kinh tế danh nghĩa nhỏ hơn nhiều, Nga vẫn sở hữu khối lượng năng lượng, tài nguyên, đất nông nghiệp và năng lực quân sự đặc biệt lớn. Bất chấp hàng chục năm trừng phạt, Iran đã xây dựng mức độ tự chủ công nghiệp, khoa học, năng lượng và quân sự khó có thể dung hòa với hình ảnh một quốc gia không đáng kể về kinh tế.

Đồng thời, phương Tây vẫn sở hữu những tài sản khổng lồ. Vì thế, kết cục chưa được định đoạt. Câu hỏi quyết định của những thập niên tới sẽ không phải ai có GDP cao nhất trên giấy tờ. Câu hỏi sẽ là: ai có thể sản xuất những gì mình cần, ai sở hữu năng lượng để sản xuất, ai làm chủ công nghệ, ai kiểm soát các kênh thanh toán — và ai vẫn có thể vận hành khi bên kia nói “không”?

Đó là ý nghĩa thực sự của chủ quyền. Và chính vì thế Iran, Nga, đặc biệt là Trung Quốc, quan trọng hơn vị trí của họ trong các bảng xếp hạng kinh tế truyền thống của phương Tây. Sự chuyển dịch sang thế giới đa cực không nhất thiết có nghĩa đồng đô la sẽ biến mất vào ngày mai, Hoa Kỳ sẽ sụp đổ hoặc châu Âu không còn là một cường quốc kinh tế. Nó có ý nghĩa căn bản hơn.

Lần đầu tiên kể từ khi Chiến tranh Lạnh kết thúc, những trung tâm kinh tế lớn đang xuất hiện với đủ công nghiệp, năng lượng, tài nguyên, công nghệ và quyền tự chủ chính trị để thử vận hành bên ngoài một hệ thống do riêng phương Tây tổ chức. Nếu quá trình ấy thành công, thay đổi quan trọng nhất không phải là Washington bị Bắc Kinh, Moskva hay Tehran thay thế như bá chủ thế giới mới. Mà là không một trung tâm quyền lực nào còn có thể đơn phương quyết định các điều kiện cho toàn thế giới. Và có lẽ chính điều đó, hơn mọi lời hùng biện về Đông đối đầu Tây, mới là ý nghĩa thực sự của thế giới đa cực.

Các nước RIC không phải kẻ thù của phương Tây: họ là những kiến trúc sư của một thế giới mà không quốc gia nào có thể thống trị toàn cầu. Và suy cho cùng, đó là nền tảng duy nhất cho một trật tự quốc tế công bằng.

Nguồn và tài liệu tham khảo

- Phỏng vấn Tiến sĩ Fadi Lama trên The Cradle: https://youtu.be/x4M_57JNh1o
- Fadi Lama, "The West's Plan B: Secure the Realm", The Cradle, 2022: <https://thecradle.co/>
- Fadi Lama, *Why the West Can't Win: From Bretton Woods to a Multipolar World*
- Viện Chính sách Chiến lược Úc, "ASPI's Two-Decade Critical Technology Tracker": <https://www.aspi.org.au/report/aspis-two-decade-critical-technology-tracker/>
- Hội đồng Vàng Thế giới, "China Gold Market Update": <https://www.gold.org/goldhub/gold-focus/2026/05/china-gold-market-update-notable-rise-gold-reserves>
- Cơ quan Thông tin Năng lượng Hoa Kỳ, hồ sơ quốc gia Iran: <https://www.eia.gov/international/overview/country/IRN>
- Viện Năng lượng, Statistical Review of World Energy 2024: <https://energyinst.org/statistical-review/insights-by-source>
- Dữ liệu mở của Ngân hàng Thế giới: <https://data.worldbank.org/>
- Hiến chương Liên Hợp Quốc: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text>
- Cục Dự trữ Liên bang, "Who owns the Federal Reserve?": https://www.federalreserve.gov/faqs/about_14986.htm